

A.N. Groenewegen

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE POTPLANTENTEELT
ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1974**

Mededelingen en Overdrukken
No. 136

januari 1976

L 27
136 d

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon (070) 614161

In de reeks "Mededelingen en Overdrukken" van het Landbouw-Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 120 Rentabiliteit van de groenteteelt in de open grond in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg over 1973/1974
- No. 122 Rentabiliteit van champignonbedrijven in Nederland over 1973
- No. 123 Rentabiliteit van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1973
- No. 124 Rentabiliteit van de bloembollenteelt in de provincies Noord- en Zuid-Holland over 1973
- No. 128 Rentabiliteit van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over 1973/1974
- No. 130 Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf oogstjaar 1973/1974
- No. 133 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1974
- No. 135 Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1974

INHOUD

	Blz.
1. Doel en werkwijze	5
2. Samenvatting	5
3. Het grondgebruik en arbeidsbezetting	8
4. Het verbruik van gas en olie	8
5. De bedrijfsresultaten	8
6. De spreiding van de rentabiliteit	12
7. Vergelijking met het vorig jaar	12
8. Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	13
9. De spreiding van het inkomen en de besparing	14
10. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	15
11. De aanwending van de financieringsmiddelen	15
12. De balans	17
13. De toename van het eigen vermogen	18
14. De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974	18
15. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn	19
16. De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	19

BIJLAGEN

1. Grondgebruik over 1974	21
2. Arbeidsbezetting en brandstofverbruik over 1974	21
3. Bedrijfsresultaten over 1974	22
4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten	23
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974	24
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen	25
7. Spreiding van de besparing	26
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking	27
9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	28
10. Balans per 31 december 1974	29
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1974	30
12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974	30
13. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974	31
14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten	31
15. Algemene toelichting	32

1. Doel en werkwijze

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

Het onderzoek van de potplantenteelt in Nederland is gebaseerd op een a-selecte steekproef uit de geïnventariseerden van de Landbouwtelling 1972.

Het onderzoek heeft alleen betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van ≥ 60 sbe's 1);
- c. waarvan de omvang van de glassector $\geq 60\%$ van de totale bedrijfsomvang - gemeten in sbe's - omvat;
- d. waarvan $\geq 60\%$ van de omvang van de glassector betrekking heeft op potplanten.

De bedrijven die naast de teelt van potplanten ook handel daarin bedrijven, zijn niet in het onderzoek opgenomen.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef vertegenwoordigd. In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere". Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende percentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1974 heeft betrekking op 29 bedrijven, zijnde gemiddeld 6,3% van een populatie van naar schatting 470 bedrijven 2).

De cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden en zo mogelijk aan de loonstaten. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten en opbrengsten noodzakelijk waren, zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

De gebruikte begrippen en kengetallen zijn in bijlage 15 toegelicht.

2. Samenvatting

De bedrijfseconomische opbrengsten en kosten van bedrijven met potplanten in 1974 waren gemiddeld per bedrijf resp. f 188.830,- en f 187.200,-. Het ondernemersoverschot was derhalve f 1.630,-. In vergelijking met 1973 zijn de opbrengsten met 10% gestegen en de kosten met 17%, hierdoor daalde de rentabiliteit van 7% in 1973 naar 1% in 1974

- 1) Sbe's (standaardbedrijfseenheden) zijn verhoudingsgetallen die een beoordeling mogelijk maken van de bedrijfsomvang van het gehele bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen.
- 2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie: Inlichting No. 146.

(ondernemersoverschot in % van de kosten). Van de deelnemende bedrijven had 35% een positief ondernemersoverschot. Deze 35% winstgevendende bedrijven vertegenwoordigden 58% van de totale produktiewaarde,

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 31.230,- per ondernemer. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente en de inkomstenstoeslag - werd berekend op f 39.270,-. Het totaal inkomen - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden en het inkomen buiten bedrijf - bedroeg gemiddeld f 49.410,- per ondernemer.

De besparing, die werd berekend door van het totaal inkomen de gezinsbesteding ad f 38.900,- af te trekken, was f 10.510,- gemiddeld per ondernemer, dat is 21% van het totaal inkomen.

Tabel 1 De bedrijfsresultaten, inkomen en besparing in 1974

Aantal bedrijven	29	
Gemiddeld per bedrijf		
Oppervlakte staand glas verwarmd	21,7 are	
Oppervlakte plat glas	2,2 are	
Arbeidsbezetting	3.83 manjaar	
Geinv. vermogen per 1-1-1974	189000	
Kosten:		in %
Arbeidskosten	82120	44
Rente en afschrijving	31060	17
Energiekosten 1)	16980	9
Overige materialen	34590	18
Overige kosten	22450	12
Totale kosten	187200	100
Opbrengsten:		
Bloemisterijprodukten	176200	93
Overige opbrengsten	12630	7
Totale opbrengsten	188830	100
Ondernemersoverschot	1630	
Idem in % van de kosten	1	
Perc. winstgev. bedrijven	35	
Gemiddeld per ondernemer		
Arbeidsopbrengst	31230	
Ondernemersinkomen	39270	
Gezinsinkomen uit bedrijf	44430	
Totaal inkomen	49410	
af: gezinsbesteding 2)	38900	
Besparing	10510	
Besparing in % van het totaal inkomen	21	

1) Minus subsidie stookolie

2) Onder de gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen en premies volksverzekeringen en premies van vrijwillige verzekeringen.

De besparing bedroeg gemiddeld per bedrijf f 13.860,-. Totaal kwam f 33.010,- per bedrijf aan financieringsmiddelen beschikbaar. Dit bedrag is ontstaan door de besparingen te vermeerderen met de "overige" mutaties in het eigen vermogen, de afschrijvingen en de mutaties in het vreemde vermogen. Hiervan is f 13.320,- in produktiemiddelen geïnvesteerd. De investeringen en beleggingen buiten bedrijf bedroegen gemiddeld f 11.060,- en de toeneming van de liquide- en vlottende middelen was f 8.630,- (zie tabel 2).

Tabel 2 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	29
Besparing	13860
Ervenissen en/of schenkingen	1810
Boekwinsten en/of verliezen bij desinvest.	30
Totaal mutaties eigen vermogen	15700
Afschrijvingen	15840
Totaal eigen financieringsmiddelen	31540
Totaal mutaties vreemd vermogen	1470
Totaal financieringsmiddelen	33010
Totaal bruto investeringen	13320
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf	11060
Mutaties vlottende middelen	8510
Mutaties liquide middelen	120
Totaal van investeringen en beleggingen	33010

De totale bezittingen per 31 december 1974 van de ondernemers werd becijferd op f 335.120,- gemiddeld per bedrijf, hiervan had 74% betrekking op duurzame produktiemiddelen en beleggingen (incl. woningen), 21% op voorraden en vorderingen (voornamelijk voorraad planten) en dus maar 5% op liquide middelen.

Tabel 3 Balans per 1 januari 1974 en per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	1-1-1974	31-12-1974
Aantal bedrijven	29	29
Duurzame produktiemiddelen	161920	159400
Vlottende- en liquide middelen	82300	90930
Deelnemingen en beleggingen	93730	104790
Totaal aktiva	337950	355120
Vreemd vermogen	102270	103740
Eigen vermogen	235680	251380
Totaal passiva	337950	355120
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	70	71

3. Het grondgebruik en de arbeidsbezetting

De specificaties van het grondgebruik en arbeidsbezetting zijn opgenomen in de bijlagen 1 en 2.

De gespecialiseerde potplantenbedrijven hadden gemiddeld 2172 m² staand glas en 224 m² plat glas.

De arbeidsbezetting was gemiddeld 3,83 manjaar per bedrijf. Het aandeel van ondernemer en gezinsleden was 51% (1,96 manjaar) en van het vreemde personeel 49% (1,87 manjaar).

De teelt van potplanten is bijzonder arbeidsintensief; dit komt ook in de verhouding glasoppervlakte en arbeidsbezetting tot uitdrukking. Wanneer alle arbeid wordt toegerekend aan het staand en plat glas, dan kon in 1974 op het gemiddelde bedrijf 625 m² potplanten verzorgd worden door één man (1 manjaar arbeid is 1945 uur).

4. Het verbruik van gas en olie

In tabel 4 is het verbruik van gas en olie zowel gemiddeld per bedrijf als per m² glasoppervlakte over 1973 en 1974 opgenomen. De toeneming van het gasverbruik en de afnemning van het olieverbruik komen duidelijk tot uitdrukking. Het blijkt dat het brandstoffenverbruik 1) gemiddeld per m² met 8% is afgenomen.

Tabel 4 Het verbruik van gas en olie in 1973 en 1974

	1973	1974	1973	1974
	gemiddeld per bedrijf	gemiddeld per bedrijf	gemiddeld per m ²	gemiddeld per m ²
	x 1000	x 1000		
Gas (m ³)	101	110	46	49
Zware olie (kg)	57	44	26	19
Overige olie (liters)	14	4	6	2

5. De bedrijfsresultaten

a. Per bedrijf

Bijlage 3 geeft een uitgebreide specificatie van de gemiddelde kosten en opbrengsten.

Voor de potplantenbedrijven werd gemiddeld een ondernemersoverschot berekend van f 1.630,-, dat is 1% van de kosten.

1) Bij de vaststelling van het verbruik zijn de hoeveelheden zware olie de overige olie met behulp van calorische waarde tot een hoeveelheid aardgas herleid.

De arbeidskosten van de ondernemers, de gezinsleden en het vreemd personeel maakten tezamen voor 44% en de afschrijving en rente voor 17% deel uit van de totale kosten.

Tabel 5 De bedrijfsresultaten

	per bedrijf	per m2 glasopp.
Aantal bedrijven	29	
Oppervlakte staand en plat glas (m2)	2.396	
Opbrengsten	188.830	78,80
Kosten	<u>187.200</u>	<u>78,10</u>
Ondernemersoverschot	1.630	0,70
Idem in % van de kosten	1	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer per ondernemer:		
Gemiddeld	31.230	
Mediaan x)	23.000	

x) De mediaan is hier gebruikt als het gemiddelde van het 3e kwartaal.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 31.230,- per ondernemer.

Aangezien het niet uitgesloten is dat door extreem hoge uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk wordt beïnvloed, is ter vergelijking daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) ondernemers gegeven.

In tabel 6 zijn de bedrijven geografisch onderscheiden. De bedrijven van Aalsmeer en De Venen hadden een ondernemersoverschot van f 15.310,- per bedrijf, dit in tegenstelling tot de bedrijven in "overig Nederland" waar het tekort gemiddeld f 13.270,- bedroeg. Het ondernemersoverschot in % van de kosten was resp. 7 en %9.

Duidelijk blijkt dat de bedrijven in Aalsmeer en De Venen arbeids- en kapitaalintensiever zijn dan de bedrijven in "overig Nederland". Zo waren de kosten van rente, afschrijving en arbeid op bedrijven in Aalsmeer en De Venen f 57,80 per m2; op die in "overig Nederland" f 36,50 per m2. De opbrengsten per m2 glas werden voor Aalsmeer en De Venen becijferd op f 102,90 en voor "overig Nederland" op f 54,50.

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Op de bedrijven is een procentuele verdeling opgenomen van de geldelijke opbrengsten van de potplanten onderverdeeld naar bloemplanten en bladplanten.

Tabel 6

Aantal bedrijven	Aalsmeer/De Venen		Overig Nederland	
	15		14	
	per bedrijf	per m ² glasopp.	per bedrijf	per m ² glasopp.
Opp. staand- en platglas (m²)	2310		2489	
w.v. bloemplanten 1)	43%		82%	
w.v. bladplanten 1)	49%		18%	
w.v. snijbloemen 1)	8%		-	
Arb.bezetting (manjaar)	4.56	0.197 2)	3.03	0.122 2)
Geinv. vermogen p. 1-1-'74	227000	98.30	147000	59.08
Kosten				
Arbeidskosten	97760	42.30	65100	26.10
Rente en afschrijving	35860	15.50	25820	10.40
Energiekosten 3)	19110	8.30	14670	5.90
Overige materialen	39890	17.30	28830	11.60
Overige kosten	29750	12.90	14500	5.80
Totale kosten	222370	96.30	148920	59.80
Opbrengsten				
Bloemisterijprodukten	225240	97.50	122820	49.30
Overige opbrengsten	12440	5.40	12830	5.20
Totale opbrengsten	237680	102.90	135650	54.50
Ondernemersoverschot	15310	6.60	13270	5.30
Idem in % van de kosten	7		9	

b. Per m² glasoppervlakte

Uitgedrukt per m² glasoppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten en opbrengsten resp. f 78,10 en f 78,80.

De spreiding van kosten en opbrengsten was echter bijzonder groot. De kosten varieerden van f 34,- tot f 245,-, de opbrengsten van f 20,- tot f 353,- per m².

De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 7 opgenomen.

1) Deze procentuele verdeling is gebaseerd op de geldelijke opbrengsten.

2) Per 100 m².

3) Minus subsidie stookolie.

Tabel 7 Spreiding van kosten en opbrengsten per m² glasoppervlakte (perc. bedrijven per kosten- en opbrengstenklasse)

Kosten per m ²	Opbrengsten per m ²												Totaal
	f 20	f 40	f 60	f 80	f 100	f 120	f 140	f 160	f 180	f 200	f 200	%	
f 20 - f 40	3												3
f 40 - f 60	12	3	4	1									20
f 60 - f 80	6		6	10	3	1							26
f 80 - f 100			3	5	3								11
f 100 - f 120				11	6	1							18
f 120 - f 140													-
f 140 - f 160													-
f 160 - f 180													-
f 180 - f 200								10					10
≥ - f 200'											6	6	12
Totaal	21	7	20	22	6	2	10	10	-	12	12		100

N.B. De bedrijven boven de diagonale lijn zijn winstgevend, de bedrijven onder de lijn verliesgevend.

6. De spreiding van de rentabiliteit

De spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is opgenomen in bijlage 4.

Van de deelnemende bedrijven had 35% een positief ondernemersoverschot; deze 35% winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 58% van de totale produktiewaarde.

17% had een negatief ondernemersoverschot van 0 - 10%, 16% van 10 - 20% en 32% van meer dan 20% van de kosten.

7. Vergelijking met het vorig jaar

De vergelijking van de bedrijfsresultaten over 1974 met die van 1973 kan worden gegeven van 28 bedrijven die beide jaren aan het onderzoek hebben deelgenomen.

Uit tabel 8 blijkt, dat de totale oppervlakte glas met 6% is gestegen. De kosten en de opbrengsten namen toe met resp. 17% en 10%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume- als van prijsveranderingen.

De toeneming van de kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (waarvan door wijziging Loonniveau 6,2%)	7,6%
Afschrijving en rente (waarvan door wijziging rentetarief 1) 1,6%)	4,3%
Energiekosten (waarvan door wijziging van de prijzen 2,4%)	1,8%
Overige kosten	3,0%
	<u>16,7%</u>

De opbrengsten stegen met 10%. Hierdoor daalde het ondernemersoverschot met f 6,- per f 100,- kosten.

De kosten en opbrengsten zijn mede gestegen door voornoemde uitbreiding van de glasoppervlakte met 6%. De stijging van de kosten en opbrengsten per eenheid van oppervlakte was resp. 11% en 4%.

1) Met ingang van het boekjaar 1974 is het rentetarief voor de duurzame slijtende produktiemiddelen, de vaste plantopstand en de behoefte aan vlottende middelen op 8,5% en voor de grond op 3,5% vastgesteld (rentevoet 1973 was resp. 7% en 3,5%).

Tabel 8 Bedrijfsresultaten over 1974 in vergelijking met die over 1973
(gemiddeld per bedrijf)

	1973	1974
Aantal bedrijven	28	28
Oppervlakte staand glas in m2	2026	2195
Oppervlakte plat glas in m2	265	238
Arbeidsbezetting in manjaren	3.80	3.94
Kosten		
Arbeidskosten	71740	84210
Rente en afschrijving	24790	31880
Energiekosten 1)	14300	17320
Zaad-, plant- en pootgoed	18470	18700
Overige kosten	35070	39720
Totale kosten	164370	191830
Opbrengsten		
Tuinbouwprodukten	161700	181440
Overige opbrengsten	13920	11860
Totale opbrengsten	175620	193300
Ondernemersoverschot	11250	1470
Idem per f 100,- kosten	7	1

8. Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparing welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen wordt verwezen naar de bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 31.230,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de inkomenssubsidies - bedroeg f 39.270,-. Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handarbeid van de gezinsleden - bedroeg gemiddeld f 44.430,- per ondernemer.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 4.980,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning - welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning - het belangrijkste bestanddeel is van het

1) In 1974 minus subsidie stookolie.

inkomen buiten bedrijf.

Het totaal inkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - bedroeg gemiddeld f 49.410,- per ondernemer.

De gezinsbesteding 1) was gemiddeld f 38.900,- per ondernemer. De besparing - totaal inkomen minus gezinsbesteding - bedroeg derhalve gemiddeld f 10.510,- per ondernemer, dat is 21% van het totaal inkomen.

9. De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6. Een positieve arbeidsopbrengst (zie ook tabel 9) werd verkregen door 84% van de ondernemers (in 1973 98%); 46% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst hoger dan f 25.000,- (CAO-loon in 1974 f 23.100,-). De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (16%) hebben bij volledige vergoeding van de overige produktiefactoren geen beloning voor hun handenarbeid ontvangen. Dit betekent, dat in die gevallen het bedrijfsverlies (negatief ondernemersoverschot) hoger was dan het gecaluleerde loon voor de ondernemer. Van het totaalinkomen, gemiddeld f 49.410,- per ondernemer, had 76% een inkomen hoger dan f 25.000,-, 32% hoger dan f 40.000,- en 23% hoger dan f 60.000,-.

Tabel 9 Spreiding van de arbeidsopbrengst en inkomens
(aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

Inkomensklasse	Arbeidsopbrengst van de ondernemer	Ondernemersinkomen	Totaal inkomen
	%	%	%
Negatief inkomen	16	11	2
f 0,- - < f 5.000,-	-	5	-
f 5.000,- - < f 15.000,-	10	2	9
f 15.000,- - < f 25.000,-	28	24	13
f 25.000,- - < f 40.000,-	26	26	44
f 40.000,- - < f 60.000,-	10	16	9
f 60.000,- - < f 90.000,-	3	7	8
f 90.000,- - < f 120.000,-	-	3	8
≥ f 120.000,-	7	6	7
	100	100	100

- 1) Onder gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen, de premie volksverzekeringen en vrijwillige verzekeringen.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 68% van de ondernemers heeft bespaard. Van deze 68% had 22% een besparing groter dan f 15.000,-, 32% van de ondernemers bespaarde derhalve niet.

10. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,3 ondernemer per bedrijf) kunnen de cijfers niet vergeleken worden met die van bijlage 5.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 15.700,-. Deze is ontstaan door de besparing, f 13.860,- per bedrijf te vermeerderen met de ontvangen erfenissen en/of schenkingen f 1.810,- en met f 30,- boekwinst bij verkoop van produktiemiddelen.

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de slijtende produktiemiddelen en de plantopstand omvat een bedrag van f 15.840,-, na toevoeging aan de mutatie in het eigen vermogen was het totaal beschikbare bedrag aan eigen financieringsmiddelen f 31.540,-. Het vreemd vermogen nam toe met f 1.470,- per bedrijf, zodat totaal f 33.010,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

Tabel 10 De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Besparingen	13860
Overige mutaties in het eigen vermogen	1840
Totaal mutaties eigen vermogen	15700
Afschrijvingen	15840
Totaal eigen financieringsmiddelen	31540
Mutaties vreemd vermogen op korte termijn	7/ 80
Mutaties vreemd vermogen op lange termijn	1550
Totaal aan financieringsmiddelen	33010

11. De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

Van de totaal beschikbaar gekomen financieringsmiddelen, f 33.010,- per bedrijf, is in 1974 f 13.320,- in produktiemiddelen geïn-

vesteerd 1) (in 1973 f 20.320,-).

Als uitbreiding en/of diepteinvestering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg over 1974 gemiddeld negatief f 2.520,- per bedrijf (in 1973 f 6.100,-).

De spreiding van de bruto-investeringen is groot. 15% van de bedrijven heeft niet geïnvesteerd; 37% investeerde van f 1,- tot f 5.000,-, 36% van f 5.000,- tot f 20.000,- en 12% investeerde voor meer dan f 20.000,-. Deze bedrijven (12%) met meer dan f 20.000,- maken voor 59% deel uit van de totale investeringen van alle onderzochte potplantenbedrijven.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten bedrijf bedroegen gemiddeld f 11.060,-, deze mutatie had in hoofdzaak betrekking op een toeneming van de leningen u/g en een netto-investering in woonhuizen.

De liquide- en vlottende middelen namen (per saldo) toe met f 8.630,-. Hiervan is de toename van de veldinventaris met f 8.980,- voor een heel belangrijk deel de oorzaak.

De toeneming van de bezittingen is gelijk aan het totaal van investeringen en beleggingen (f 33.010,-) minus de afschrijving (f 15.840,-) is f 17.170,- (zie ook tabel 3).

Deze bezitsvermeerdering werd gemiddeld voor 91% uit eigen vermogen en voor 9% door aantrekking van vreemd vermogen gefinancierd.

Tabel 11 De aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
<u>Aantal bedrijven</u>	<u>29</u>
Investeringen in bedrijf	
Grond (in exploitatie)	2040
Bedrijfsgebouwen	670
Glasopstanden	1960
Verwarmingsinstallaties	2290
Machines en werktuigen	4780
Overige produktiemiddelen	<u>2370</u>
Totaal	14110
Minus desinvesteringen	<u>790</u>
Totaal bruto-investeringen	13320
Investeringen en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)	11060
Mutaties in vlottende middelen	8510
Mutaties in liquide middelen	<u>120</u>
Totaal van investeringen en beleggingen	<u>33010</u>

1) Investeringen minus desinvesteringen tegen boekwaarde.

12. De balans

a. Aktiva

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de aktiva van de balans.

De totale bezittingen van de ondernemers op de potplantenbedrijven werd per 31 december 1974 becijferd op f 355.120,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 159.400,- (45%) betrekking op duurzame produktie-middelen, f 74.330,- (21%) op de vlottende middelen (waaronder f 60.540,- veldinventaris) en f 104.790,- (29%) op deelnemingen en beleggingen (waaronder de woning(en) voor f 83.510,-). De resterende f 16.600,- (5%) had betrekking op de liquide middelen.

Tabel 12 Procentuele samenstelling van de balans-aktiva per 1 januari 1974 en per 31 december 1974

	1-1-1974	31-12-1974
Aantal bedrijven	29	29
	%	%
Duurzame produktiemiddelen	48	45
Vlottende middelen	19	21
Liquide middelen	5	5
Deelnemingen en beleggingen	28	29
Totaal	100	100

b. Passiva

Het vreemd vermogen is opgenomen in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg gemiddeld per bedrijf op 31 december 1974 f 103.740,-, dat is 29% van het totale vermogen.

Tabel 13 Procentuele samenstelling van de balans-passiva per 1 januari 1974 en per 31 december 1974

	1-1-1974	31-12-1974
Aantal bedrijven	29	29
	%	%
Kort krediet	7	7
Leningen o/g en kredieten van Rabobank	12	12
Overige leningen o/g	11	10
Totaal vreemd vermogen	30	29
Totaal eigen vermogen	70	71
Totaal	100	100

13. De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 222.280,- per 31 december 1973 tot f 251.380,- per 31 december 1974.

De toename is veroorzaakt door:

a. Correcties op de balans per 31 december 1973	% f	100,-
b. Herwaardering van duurzame produktiemiddelen	"	13.500,-
c. Besparing	f	13.860,-
d. Overige mutaties	"	1.840,-
e. Totaal mutaties eigen vermogen	"	15.700,-
	f	<u>29.100,-</u>

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per bedrijf per:

31 december 1973	68,5%
1 januari 1974	69,7%
31 december 1974	70,8%

Door de herwaardering nam de solvabiliteit per 1 januari 1974 toe met 1,2%, deze nam verder toe met 1,1% per 31 december 1974 doordat de mutatie in het eigen vermogen groter was dan in het vreemde vermogen (resp. f 15.700,- en f 1.470,-).

Tabel 14 De toename van het eigen vermogen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	29
Eigen vermogen per 31 december 1973	f 222280,-
Herwaardering per 1 januari 1974	" 13500,-
Correcties	% " 100,-
Eigen vermogen per 1 januari 1974	f 235680,-
Mutaties eigen vermogen	" 15700,-
Eigen vermogen per 31 december 1974	f 251380,-

14. De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974

In de bijlage 12 is een spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde potplantenbedrijf bedroeg de solvabiliteit per 31 december 1974 71%.

De spreiding van de solvabiliteit is echter groot, 15% van de bedrijven had een solvabiliteit lager dan 40%, 52% van 40 tot 80% en 33% een solvabiliteit hoger dan 80%.

15. Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide- en vlottende middelen en van de betalingsverplichtingen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Voor het gemiddelde potplantenbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en verplichtingen f 67.220,-. Dit grote saldo is voor een belangrijk deel een gevolg van de grote voorraad potplanten, n.l. f 60.540,- gemiddeld per bedrijf.

Tabel 15 Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
a. Totaal liquide- en vlottende middelen	90930
b. Schulden op korte termijn	23710
Saldo (a - b)	67220
Idem in % van de kosten	36

16. De spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde potplantenbedrijf waren de liquide- en vlottende middelen per 31 december 1974 36% van de kosten hoger dan de schulden op korte termijn. De spreiding van dit kengetal varieert van 2% tot 188% (liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten). Op 11% van de bedrijven waren de betalingsverplichtingen op korte termijn hoger dan de voorraad vlottende- en liquide middelen.

BIJLAGE 1

Grondgebruik over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
	m2
I Glastuinbouw	
a. verwarmd staand glas	
potplanten	2099
overige bloemisterijprodukten	73
totaal	2172
b. plat glas	
potplanten	224
II Opengrondstuinbouw	
bloemisterijprodukten	1704
overige produkten	31
braakland	107
totaal tuinbouw	4238
akkerbouw en grasland	944
verhuurd aan derden	987
erf, blijvende paden, enz.	2878
Totaal kadastrale oppervlakte	9047
waarvan eigendom	7924

BIJLAGE 2

Arbeidsbezetting en brandstoffenverbruik over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers per bedrijf	1,32
Arbeidsbezetting in manjaren:	
Arbeid van de ondernemer(s)	1,63
Arbeid van de gezinsleden	0,33
Arbeid van vast personeel	1,43
Arbeid van los personeel	0,44
Totale arbeidsbezetting	3,83
Brandstoffenverbruik	x 1000
Gas m3	110
Zware olie kg	44
Petroleum l.	-
Overige olie l.	4

BIJLAGE 3

Bedrijfsresultaten over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 1974	189000
<hr/>	
KOSTEN	
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	15660
Afschrijving vaste plantopstand	180
Huur en pacht	710
Rente	15220
Onderhoud	4430
Energiekosten	18330
Meststoffen	1250
Zaad, plant- en pootgoed	18190
Bestrijdingsmiddelen	910
Potgrond	2820
Potten	9370
Overige materialen	2050
Werk door derden	850
Afleveringskosten	8050
Autokosten	2770
Arbeid ondernemers	39560
Arbeid gezinsleden	6800
Arbeid personeel	35760
Overige kosten	5640
Totaal	<u>188550</u>
Minus subsidie stookolie	1350
Totale kosten	<u>187200</u>
<hr/>	
OPBRENGSTEN	
Potplanten	167160
Snijbloemen	9040
Aanwas plantopstanden	190
Overige opbrengsten	3560
Saldo veldinventaris	8940
Totale opbrengsten	<u>188830</u>
Ondernemersoverschot	1630
Idem per f 100,- kosten	1
Idem per f 100,- geïnvesteed vermogen	1
Arbeidsopbrengst per manjaar	<u>21880</u>

BIJLAGE 4

**Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)**

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
≥ 30	21
30 - 20	11
20 - 10	16
10 - 0	17
Totaal verliesgevend	65
Positief	
0 - 10	21
10 - 20	5
20 - 30	-
≥ 30	9
Totaal winstgevend	35
	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	7,10

BIJLAGE 5

Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers	46
<hr/>	
Ondernemersoverschot	1230
Handenarbeid ondernemer	30000
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	31230
Berekende rente	+ 11540
Betaalde rente	% 4680
Rente subsidie	+ 10
Overige inkomenssubsidies	+ 1170
Ondernemersinkomen	39270
Handenarbeid gezinsleden	5160
Gezinsinkomen uit bedrijf	44430
Inkomen buiten bedrijf 1)	4980
Totaal inkomen	49410
Af: gezinsbestedingen 2)	38900
Besparing	10510
<hr/>	
Positief	
Huurwaarde woning(en)	3460
Huren buiten bedrijf	160
Rente buiten bedrijf	1350
Uitkeringen volksverzekeringen	700
Overige baten	1050
Totaal positief	6720
Negatief	
Afschrijving woning(en)	1180
Onderhoud, verzekering en grond- lasten woning(en)	460
Rente privé leningen	100
Totaal negatief	1740
Inkomen buiten bedrijf	4980

1). Specificatie inkomen buiten bedrijf

2). Kunnen nog niet worden gespecificeerd

BIJLAGE 6

Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het (totale) gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Aantal ondernemers	46
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	%
Negatief	16
f 0,- - < f 5.000,-	-
f 5.000,- - < f 15.000,-	10
f 15.000,- - < f 25.000,-	28
f 25.000,- - < f 40.000,-	26
f 40.000,- - < f 60.000,-	10
f 60.000,- - < f 90.000,-	3
f 90.000,- - < f 120.000,-	-
≥ f 120.000,-	7
	100
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Ondernemersinkomen van de ondernemer	%
Negatief	11
f 0,- - < f 5.000,-	5
f 5.000,- - < f 15.000,-	2
f 15.000,- - < f 25.000,-	24
f 25.000,- - < f 40.000,-	26
f 40.000,- - < f 60.000,-	16
f 60.000,- - < f 90.000,-	7
f 90.000,- - < f 120.000,-	3
≥ f 120.000,-	6
	100
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>	
Totaal inkomen van de ondernemer	%
Negatief	2
f 0,- - < f 5.000,-	-
f 5.000,- - < f 15.000,-	9
f 15.000,- - < f 25.000,-	13
f 25.000,- - < f 40.000,-	44
f 40.000,- - < f 60.000,-	9
f 60.000,- - < f 90.000,-	8
f 90.000,- - < f 120.000,-	8
≥ f 120.000,-	7
	100

BIJLAGE 7

Spreiding van de besparing
(aantal ondernemers per besparingsklasse in %) %

		Alle bedrijven
Aantal bedrijven		29
Aantal ondernemers		46
Besparingsklasse		%
Negatief		
	≥ f 15.000,-	13
f 15.000,-	- < f 5.000,-	11
f 5.000,-	- < f 0,-	8
Totaal negatief		<u>32</u>
Positief		
f 0,-	- < f 5.000,-	10
f 5.000,-	- < f 15.000,-	36
f 15.000,-	- < f 25.000,-	6
f 25.000,-	- < f 40.000,-	8
	≥ f 40.000,-	<u>8</u>
Totaal positief		<u>68</u>
		<u>100</u>

BIJLAGE 8

**De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking
(gemiddeld per bedrijf)**

		Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29	
Mutaties eigen vermogen		
Gezinsinkomen uit bedrijf		58590
Inkomen buiten bedrijf		<u>6570</u>
Totaal inkomen		65160
Af: Gezinsbesteding		<u>51300</u>
Besparing		13860
Bij:		
Erfenissen en/of Schenkingen	1810	
Boekwinsten en/of verliezen bij desinvest.	<u>30</u>	
Totaal overige mutaties		<u>1840</u>
Totaal mutaties eigen vermogen		<u>15700</u>
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	15660	
Afschrijving vaste plantopstand	<u>180</u>	
Totaal afschrijvingen		<u>15840</u>
Totaal eigen financieringsmiddelen		<u>31540</u>
Mutaties vreemd vermogen		
Te betalen omzet- en loonbelasting	7- 390	
Te betalen kosten	270	
Te betalen investeringen	7-1330	
Overig kort krediet	<u>1370</u>	
Totaal op korte termijn		7- 80
Leningen o/g van familieleden	2500	
Leningen o/g van particulieren	7-3180	
Kredieten Rabobank	2590	
Lening o/g Rabobank	1850	
Overig lang krediet	<u>7-2210</u>	
Totaal op lange termijn		<u>1550</u>
Totaal mutaties vreemd vermogen		<u>1470</u>
Totaal financieringsmiddelen		<u><u>33010</u></u>
Vermogensvergelijking		
Eigen vermogen per 31 december 1973		222280
Herwaardering		13500
Correcties		<u>7- 100</u>
Eigen vermogen per 1 januari 1974		235680
Mutaties eigen vermogen		<u>15700</u>
Eigen vermogen per 31 december 1974		<u>251380</u>

BIJLAGE 9

Investerings, beleggingen en mutaties in de vlottende- en liquide middelen
(gemiddeld per bedrijf)

Alle bedrijven	
Aantal bedrijven	29
Investerings in bedrijf	
Grond (in exploitatie)	2040
Bedrijfsgebouwen	670
Glasopstanden	1960
Verwarmingsinstallaties	2290
Overige installaties	1140
Machines en werktuigen	4780
Overige inventaris	1040
Plantopstanden	190
totaal	<u>14110</u>
Minus desinvesteringen	790
Totaal bruto-investeringen	<u>13320</u>
Investerings en beleggingen buiten bedrijf (per saldo)	
Deelneming veiling e.d.	360
Leningen u/g	5390
Woningen	5310
totaal	<u>11060</u>
Totaal van investering en belegging	<u>24380</u>
Mutaties in vlottende middelen	
Veldinventaris	8980
Voorraden, vorderings e.d.	% 470
totaal	<u>8510</u>
Mutaties in liquide middelen	
Kas, rek. crt. bank en giro	% 2300
Spaarrekening e.d.	2430
Effecten	% 10
totaal	<u>120</u>
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in vlottende- en liquide middelen	<u>33010</u>

BIJLAGE 10

Balans per 31 december 1974
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	
Aantal bedrijven		29
Boekwaarde slijtende duurzame produktiemiddelen in % van de nieuwwaarde		44
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
Aktiva		
Duurzame produktiemiddelen		
Grond in exploitatie	26690	
Bedrijfsgebouwen	12030	
Glasopstanden	47280	
Verwarmingsinstallaties	33310	
Overige installaties	5390	
Machines en werktuigen	10340	
Overige inventaris	16680	
Plantopstanden	7680	
totaal	159400	159400
Vlottende middelen		
Veldinventaris	60540	
Voorraden, vorderingen e.d.	13790	
totaal	74330	74330
Liquide middelen		
Kas, rek. crt. bank en giro	5910	
Spaarrekening e.d.	9870	
Effecten	820	
totaal	16600	16600
Deelnemingen en beleggingen		
Deelneming veiling e.d.	9460	
Leningen u/g	11540	
Woningen	83510	
Overige beleggingen	280	
totaal	104790	104790
Totaal aktiva		355120
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
Passiva		
Vreemd vermogen		103740
Eigen vermogen		251380
Totaal passiva		355120
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen		71

BIJLAGE 11

Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1974
(gemiddeld per bedrijf)

		Alle bedrijven	
Aantal bedrijven			29
Kort krediet			
Te betalen omzet- en loonbelasting	4740		
Te betalen kosten	14760		
Te betalen investeringen	2680		
Overig kort krediet	1530		
totaal			23710
Lang krediet			
Leningen o/g van familieleden	18160		
Leningen o/g van particulieren	770		
Kredieten Rabobank	10040		
Lening o/g Rabobank	34230		
Overige banken	10480		
Cultuur Technische Dienst	180		
Verzekeringsmaatschappijen	4430		
Overige kredietinstellingen	1740		
totaal			80030
Totaal vreemd vermogen			103740
Vreemd vermogen in % van het totaal vermogen			29

BIJLAGE 12

Spreading van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit)
per 31 december 1974
(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	29
Solvabiliteitsklasse	%
Negatief	
0 - < 10	3
10 - < 20	-
20 - < 30	-
30 - < 40	12
40 - < 50	-
50 - < 60	29
60 - < 70	5
70 - < 80	18
80 - < 90	16
90 - ≤ 100	17
	100

BIJLAGE 13

Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn
per 31 december 1974
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Veldinventaris	60540
Vorraden en vorderingen e.d.	13790
Kas, rek. crt. bank en giro	5910
Spaarrekening e.d.	9870
Effecten	820
A Totaal liquide- en vlottende middelen	90930
Te betalen omzet- en loonbelasting	4740
Te betalen kosten	14760
Te betalen investeringen	2680
Overig kort krediet	1530
B Totaal schulden op korte termijn	23710
Saldo (A - B)	67220
Idem in % van de kosten	36

BIJLAGE 14

Spreading van de liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in %
van de kosten
(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven
Aantal bedrijven	29
Liquiditeitsklasse	%
Negatief 10 - 0% van de jaarkosten	11
Totaal negatief	11
Positief 0 - 10% van de jaarkosten	9
10 - 30% van de jaarkosten	39
30 - 50% van de jaarkosten	29
≥ 50% van de jaarkosten	12
Totaal positief	89
	100

BIJLAGE 15

Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8,5% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarover 3,5% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van: de verkoopwaarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- Alle 29 deelnemende bedrijven vallen onder de omzetbelasting; dit betekent dat van deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen.
- De waardestijging van jonge vaste plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen.
- De mutaties in de veldinventaris zijn (per saldo) onder de overige opbrengsten geboekt.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, tezamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer
- ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1974 ontvangen inkomenstoelage en rentesubsidie

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

- gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculeerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden
- totaalinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf
- besparing: mutatie in het eigen vermogen verminderd met de: investeringssubsidie, erfenissen en/of schenkingen, koersverschillen effecten, boekwinsten of verliezen op produktiemiddelen
- gezinsbesteding: het totaalinkomen verminderd met de besparing. In de gezinsbesteding zijn ook de betalingen van loon aan meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de persoonlijke belastingen.

De balans

1. Aktiva

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met agrarische bestemming). De grond in Aalsmeer is gewaardeerd op f 40.000,- tot f 55.000,- per hectare. Voor de bedrijven in overig Nederland zijn per gebied verkoopwaarden verzameld; deze variëren van f 15.000,- tot f 50.000,- per hectare.
- De slijtende duurzame produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde in 1974. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn, aan de hand van gegevens die ter plaatse zijn opgenomen en met behulp van normen, op verkoopwaarde gewaardeerd.
- Voor de waardering van de plantopstand en de veldinventaris is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LFI.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden angebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

2. De passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.